

»Jeg vil virkelig gerne have, at danskerne lærer denne glemte historie at kende«

Følg

10-13 minutes

Det er over 100 år siden og alligevel så tæt på. Der var krig i Europa. Mellem jul og nytår – 29. december 1914 – bragte Berlingske Tidende et billede i avisen, som ellers overvejende bestod af tekst. »Til Julefest for belgiske Børn i Holland,« lød overskriften.

På billedet, som er fra Amsterdam, ser man masser af belgiske børn. 540 var der, fremgår det af artiklen. De kigger lidt skræmte mod kameraet, som om de ikke rigtig ved, hvad der foregår. I baggrunden ses et højt pyntet juletræ, og på de bannere, nogle af børnene holder, står der »Leve Danmark«, »En hjertelig tak til vore danske smaa kammerater«, »Tusen tak til danske lille venner« og »Tusen tak til Berlingske Tidende«.

Siden dengang har ingen beskæftiget sig med hverken billedet eller den begivenhed, som fandt sted i Amsterdam juledag 1914. Og fotografiet, som historikeren Ank Van Alten fandt i de hollandske arkiver, var ikke forsynet med nogen forklaring. Hun var i gang med at researche til en udstilling om belgiske flygtninge i Holland under Første Verdenskrig og blev meget nysgerrig. Hvad var der for børn? Og hvad var det for en særlig forbindelse, de havde til Danmark og Berlingske Tidende? Hendes søgen efter forklaring førte hende til Det Kongelige Bibliotek i København og dets samling af mikrofilm med gamle danske aviser. Og historien voksede sig større for hvert skridt, hun tog, og viste sig at indeholde alt det, der skal til en god og tankevækkende julefortælling.

»Jeg vil virkelig gerne have, at danskerne lærer denne glemte historie at kende. Den er glemt i Holland, og den er glemt i Danmark, og det er en skam,« fortæller Ank Van Alten i telefonen.

Den danske Fond blev oprettet på baggrund af Berlingske Tidendes indsamling. Pengene blev hovedsageligt brugt på, at de belgiske flygtninge kunne bygge deres egne huse.

Og her kommer så forklaringen og historien bag fotografiet. Den ledsagende artikel indledes sådan:

»Fra den hollandske Generalkonsul har vi modtaget ovenstaaende Billede som en Hilsen fra belgiske Børn i Holland. Fotografiet er taget ved en Julefest arrangeret for de belgiske Børn i Holland. De danske Bidragydere kan deraf se, hvorledes deres Penge ved denne Lejlighed er bleven anvendte.«

Børnene var flygtet fra Belgien, som i august 1914 trods sin neutralitet var blevet invaderet og besat af Tyskland. Tyskerne havde en plan om ad den vej hurtigt at kunne indtage Paris. Belgierne flygtede i stort tal fra den blodige krig, og op mod en million trængte ind over grænsen til Holland heraf mange børn uden deres forældre.

Når den store julefest for flygtningebørnene i Amsterdam kunne finde sted, skyldtes det en meget stor donation til de belgiske flygtninge fra Danmark. Blandt andet havde danske skoleelever samlet ind til de belgiske børn. Af artiklen fremgår det, at børnene til julefesten blandt andet sang den danske nationalsang, der blev læst højt for dem, og hvert barn fik en gave, »som hovedsageligt bestod af Beklædningsgenstande«.

Læs også

[Flemming Rose: Anden Verdenskrig stadig et følsomt emne i Rusland](#)

For abonnenter

Billedet fik flere donationer til at rulle ind, og bag indsamlingen stod Berlingske Tidende, hvis reporter Andreas Buntzen i flere måneder havde rapporteret hjem til sine danske læsere om den frygtelige og desperate flygtningesituation i Holland. Buntzen var et engageret menneske og en glimrende reporter. Han var hollandsk gift og var i nogle år under Første Verdenskrig bosat i landet. Han havde lært sig sproget og skrev blandt andet om bombningen af Antwerpen 7. oktober samme år. Hans beretninger gjorde et meget stort indtryk på læserne af Berlingske Tidende.

»Andreas Buntzen skrev meget entusiastisk om, hvad der skete under krigen i Holland, og fortjener at blive bemærket. Han var ikke bare journalist men involveret i alle typer af politik,« siger Ank Van Alten, som har lært sig at læse dansk.

Når så mange af Berlingske Tidendes læsere og danskere i det hele taget havde sympati

med det lille land, som var blevet invaderet af det store Tyskland, så skyldtes det ikke mindst, at de meget nemt kunne identificere sig med det belgiske folk, der ligesom Danmark havde holdt sig neutralt. Frygten for tyskerne og det nationale danske nederlag i krigen i 1864 lå på det tidspunkt stadig som en tung dyne over Danmark og danskerne.

I Berlingske Tidende lørdag 17. oktober 1914 kunne man læse, at flere af avisens læsere opfordrede til at hjælpe de belgiske flygtninge i Holland. Under overskriften »Hjælp til de ulykkelige belgiere« skrev avisen, at der var opstået et stærkt ønske om at hjælpe hollænderne med deres »beundringsværdige og barmhjertige arbejde«.

Berlingske Tidendes redaktører svarede, at de forstod denne danske solidaritet og erklærede sig villige til at organisere en indsamling. Avisen havde allerede på det tidspunkt modtaget spontane donationer, og de følgende dage indløb der 3.045 kroner. For at anspore til yderligere gavmildhed blev donorernes navne oplistet i avisen. Og 23. oktober 1914 modtog det hollandske konsulat i København de første 20.000 kroner fra avisens læsere. En uge senere var indsamlingen oppe på 65.656 kroner. Og sådan fortsatte det. Senere sluttede flere provinsaviser sig til indsamlingen.

I alt løb indsamlingen fra Danmark op på 435.000 hollandske gylden svarende til en nutidsværdi på omkring 30 millioner danske kroner. Et svimlende beløb fra et land, som på det tidspunkt kun havde tre millioner indbyggere. Til sammenligning donerede Sverige 5.000 gylden, Schweiz 10.000, og den amerikanske Rockefeller Fond 500 symaskiner og en masse tøj til de belgiske flygtninge.

Læs også

[Flemming Rose: Anden Verdenskrig stadig et følsomt emne i Rusland](#)

For abonnenter

Det store danske bidrag betød, at man oprettede en særlig hjælpefond, der fik navnet Den Danske Fond. Formålet med fonden og den danske donation var at skaffe både arbejde og tag over hovedet til de belgiske flygtninge.

»Danskerne var meget kloge, for de gav pengene til vores regering, for at den kunne bruge dem på de belgiske flygtninge. Men det skete med den instruktion, at pengene var en gave til den belgiske regering, som ikke var der på det tidspunkt,« fortæller Ank van Alten.

I Holland havde man regnet med, at de næsten en million belgiske flygtninge ville opholde sig kortvarigt i landet. Men sådan gik det ikke. Krigen varede flere år, og de mange belgiere betød, at det ikke alene var svært at skaffe mad, tøj og tag over hovedet til dem. Kampen om job var hård, og en meget stor arbejdsløshed skabte konflikter mellem flygtningene og de hollandske indbyggere.

Derfor blev pengene fra Den Danske Fond hovedsageligt brugt på, at de belgiske

flygtninge kunne bygge deres egne huse. Det skaffede både arbejde til dem og over tusind håndværkere, og belgierne fik nye færdigheder i at bygge og indrette huse. Den Danske Fond finansierede opførelsen af mindst fire kaserner og 530 såkaldte »danskerhuse«. Det var små flytbare boliger, som kunne huse en familie og betød, at belgierne var i stand til at udvikle deres egen økonomi.

»De kunne bygge deres egne huse, uden at det var i konkurrence med de hollandske arbejdere,« siger Ank Van Alten.

Berlingske Tidende-journalisten Andreas Buntzen rapporterede hjem til sine danske læsere om den frygtelige og desperate flygtningesituation i Holland. Foto: Scanpix

Tanken var, at husene efter krigen skulle kunne flyttes til det ødelagte Belgien. Men uoverensstemmelser mellem Holland og Belgien efter krigen betød, at kun nogle få huse blev flyttet, mens langt de fleste endte i det nordlige Frankrig. Nogle få af træhusene eksisterer ifølge Ank Van Alten stadig, men bliver mest brugt som bolig for hunde, høns og haveredskaber. Kræfter i Belgien er dog i gang med planer om at restaurere nogle af dem, så eftertiden kan få del i historien om Den Danske Fond og donationerne fra Berlingske Tidende.

Kan man bruge denne »glemte historie« til noget i dag? Den er i hvert fald en påmindelse om, at det kan lade sig gøre at huse rigtig mange flygtninge, når det virkelig gælder, mener Ank Van Alten.

»Det er svært at sammenligne med flygtningesituationen i dag. Tiderne og flygtningene er forskellige. Vi kunne være venlige mod de belgiske, fordi vi vidste, at de ville vende hjem, når krigen var slut. Det kan lyde brutalt at sige det, men der er nok en sandhed i det, siger hun.

Belgien havde frem til 1835 været en del af Holland, og i det sydlige Holland er de katolikker som i Belgien.

»Det betød også noget,« siger Ank Van Alten.

Artiklen i Berlingske Tidende 29. december 1914 slutter med den triste konstatering af, at

det ikke var alle børn, der nåede i sikkerhed.

»Der ventes endnu flere Børn til Holland, men de kan ikke foreløbig komme over Grænsen, da denne hele Vejen er spærret med Pigtråd,« skrev Andreas Buntzen.

Læs også

[Tom Buk-Swienty: »Sorgen sidder i tyskerne, og nysgerrigheden sidder i os andre«](#)

For abonnenter